

Managementletter

Gemeente Rijswijk
Boekjaar 2020

Vertrouwelijk

Aan het College van de gemeente Rijswijk
Bogaardplein 15
2284 DP Rijswijk

December, 2020

Geachte leden van het College,

Als onderdeel van de controle van de jaarrekening 2020 van gemeente Rijswijk, hebben wij de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing beoordeeld, teneinde onze controlewerkzaamheden in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de controlestandaarden te kunnen bepalen.

De opzet en het bestaan van de interne beheersingsmaatregelen van de belangrijkste processen, inclusief de geautomatiseerde gegevensverwerking in uw gemeente zijn beoordeeld, zodat we een terugkoppeling kunnen geven over de betrouwbaarheid van de interne informatievoorziening en de jaarrekening.

Onze bevindingen zijn gebaseerd op de normale werkzaamheden in het kader van de jaarrekeningcontrole. Deze brief bevat daardoor niet alle onvolkomenheden in uw gemeente, die bij een eventueel uitgebreid en hierop specifiek gericht onderzoek naar voren kunnen komen.

Zoals u zult begrijpen, is de managementletter van nature kritisch. Wij rapporteren over de eventuele leemtes of mogelijkheden ter verbetering van de financiële processen, de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing.

Wij geven in deze managementletter aan op welke wijze verbeteringen van de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing kunnen worden gerealiseerd. De aanbevelingen en oplossingsrichtingen zoals beschreven in deze managementletter bieden u handvatten voor deze uitwerking.

Wij hebben de concept managementletter toegelicht en besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Deze managementletter is door ons opgesteld voor uw informatie en mag niet zonder onze uitdrukkelijke toestemming geheel of gedeeltelijk aan derden ter beschikking worden gesteld.

Wij danken u en uw medewerkers voor de samenwerking en zijn graag bereid tot het verstrekken van nadere toelichting.

Met vriendelijke groet
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

drs. R. (Rik) Opendorp RA
Partner Audit

Inhoudsopgave

1. Management samenvatting	4
2. Aandachtspunten 2020	11
3. Bevindingen IT-beheersing	15
4. Voorbereiding rechtmatigheids- verantwoording	22
5. Overige onderwerpen	25
Bijlage	
Detailbevindingen	28

Management samenvatting

1. Management samenvatting

Inleiding

Inleiding

Het kalenderjaar 2020 zal de geschiedenisboeken ingaan als een bewogen jaar, waarin de COVID-19 pandemie de dagelijkse gang van zaken domineert. Het feit dat we een crisis van deze omvang in de recente historie nog niet eerder hebben meegemaakt als ook de onbekende duur, leidt tot onzekerheden en onduidelijkheden.

De crisis heeft niet alleen een financiële impact – COVID-19 heeft geleid tot het grootste landelijke begrotingstekort ooit - maar ook een belangrijke operationele impact. Ambtenaren zijn lange tijd niet op het gemeentehuis aanwezig geweest, overleggen zijn uitgesteld, crisismaatregelen hebben er toe geleid dat uw reguliere beleid wellicht op taken op het tweede plan is gekomen. Ook financieel gezien voelt uw gemeente in 2020 en vermoedelijk ook verder de impact van COVID-19. Daarbij valt te denken aan hogere lasten, lagere baten, onzekerheden in de omvang van steunmaatregelen en vraagstukken omtrent de rechtmatigheid van al deze componenten. Deze zaken hebben hun weerslag op uw planning&controlcyclus en daarmee ook het proces van de jaarrekeningcontrole en de daarvoor afgesproken deadlines. Partijen waar uw gemeente van afhankelijk is van informatievoorziening ten behoeve van het opstellen en onderbouwen van de jaarstukken leveren mogelijk later aan en waarschijnlijk dienen er aanvullende werkzaamheden uitgevoerd te worden, die inherent zijn aan dit crisisjaar. Wij adviseren u tijdig een inventarisatie te maken welke gevolgen Corona op uw interne planningsproces aangaande de jaarrekening heeft en in welke mate u daarin afhankelijk bent van informatie vanuit derden, zoals zorgaanbieders. Op basis van deze analyse is het zorg om de bestuurlijke planning van het jaarrekeningproces te bepalen.

Aandachtspunten controle 2020

Wij identificeren een aantal aandachtspunten voor de jaarrekeningcontrole 2020. Naast de aandachtspunten die voortvloeien uit onze reguliere risicoanalyse en interim-controle, zien deze ook toe op de gevolgen van COVID-19 op de interne beheersing, Tozo (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers), recht op zorg, prestatielevering inkopen en de voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording. Deze belangrijkste aandachtspunten lichten we verderop in dit verslag uitgebreid toe.

Algemeen

Afgelopen jaren heeft onze controle geleid tot een oordeelsbeperking op het onderdeel rechtmatigheid. Deze conclusies hebben bestuurlijke impact gehad. In de tweede helft van 2019 heeft de organisatie geïnventariseerd welke verbeteringen in de interne beheersing nodig zijn en heeft de gemeente een verbeterplan vastgesteld.

Voorgaand jaar heeft de organisatie een 'ontwikkelagenda Bedrijfsvoering' vastgesteld welke een doorlooptijd van drie jaar kent. In lijn hiermee constateren wij dat de oplossingen van een aantal aanbevelingen een langere doorlooptijd kennen doordat de oplossing uit meerdere stappen bestaat (bijvoorbeeld de inrichting van een verplichtingenadministratie). Wij begrijpen dit, maar adviseren u wel om voor deze actiepunten een heldere planning te maken waarin de diverse stappen (inclusief tijdspad) die genomen moeten worden uitgewerkt zijn. Dit zorgt voor een bewaking van de totale doorlooptijd van het verbeterplan.

Tijdens onze controle signaleren wij dat veel aanbevelingen uit voorgaande jaren nog niet zijn opgelost. Een aantal aanbevelingen vergt ons inziens een aanpassing van 'gedrag en cultuur' binnen de gemeente (bijvoorbeeld de controle op prestatielevering). Wij constateren dat de gemeente procedures aangepast heeft, maar deze nog onvoldoende duidelijk zijn bij medewerkers (bijvoorbeeld vastleggen prestatielevering) of tot weerstand leidt bij medewerkers. Wij willen u vragen om aandacht te geven aan het 'opleiden' van medewerkers zodat zij bekend zijn met de procedures en van nut en noodzaak doordrongen raken.

Wij concluderen dat op dit moment diverse risico's nog niet of onvoldoende ondervangen zijn om vanuit de interne beheersing te kunnen concluderen dat financiële informatie betrouwbaar en rechtmatig verantwoord wordt. Dit betekent dat wij in samenwerking met de organisatie achteraf moeten vaststellen of transacties rechtmatig en getrouw tot stand gekomen zijn. Dit leidt tot extra werkzaamheden achteraf die door een juiste inrichting voorkomen kunnen worden. Dit is in het verbeterplan onderkend.

1. Management samenvatting

Inleiding

Vanaf voorgaand jaar bent u ook gestart met de inrichting van een verbijzonderde interne controle. Tijdens onze interim-controle hebben wij de financieel significante processen besproken met medewerkers van uw organisatie. Overall vallen ons hierbij een aantal punten op. Wij signaleren dat er nog veel onduidelijkheid is over de verschillende verantwoordelijkheden tussen de afdelingen, financiën en control. Wij willen benadrukken dat het rechtmatig handelen een gezamenlijke verantwoordelijkheid is voor de gehele gemeente. Hierbij kunt u als organisatie keuzes maken bij de inrichting van de 'three lines of defence' (zie ook hoofdstuk 4). Dit betreft een gezamenlijke keuze om de omvang en impact van het aantal risico's op totaalniveau van de gemeente tot een gewenst niveau te beperken. Uit gesprekken met de verschillende afdelingen die wij afgelopen najaar gevoerd hebben ontstaat bij ons het gevoel dat er nog te vaak gekeken wordt naar de afdeling financiën en control voor de financiële rechtmatigheid en getrouwheid van de activiteiten van de gemeente. Dit is echter een verantwoordelijkheid van het gehele management. Iedere manager is integraal verantwoordelijk voor zijn/haar afdeling. De afdeling financiën en control dient met name vast te stellen of alle afdelingen in control zijn waarbij beheersing in de voldoende mate in de lijnprocessen is belegd. Wij willen uw aandacht vragen voor het implementeren voor het gewenste niveau van interne beheersing en implementatie en acceptatie proces hiervan binnen de diverse afdelingen. Wij signaleren dat de organisatie zoekende is met de wijze waarop de beheersing moet worden ingericht en waar welke verantwoordelijkheden liggen. Graag ondersteunen wij u hierbij met de ervaring die wij vanuit andere organisatie hebben in combinatie met de kennis van uw organisatie.

Inrichting (verbijzonderde) interne controle

De bevindingen in deze managementletter zijn gebaseerd op basis van de bevindingen van de interne controle en onze eigen waarnemingen en lijncontroles. Wij constateren dat er een overall plan is voor het uitvoeren van de verbijzonderde interne controle (VIC). De VIC heeft per proces de opzet en bestaan van de maatregelen van interne beheersing in kaart gebracht. Per proces is een tussentijdse rapportage opgesteld, waarin wordt ingegaan op de stand van zaken van de opzet en het bestaan van het proces. Wij begrijpen dat uw organisatie gekozen heeft om binnen alle processen een 1^e en 2^e lijncontrole te implementeren. De organisatie kiest ervoor om een derde lijn controle alleen uit te voeren als er een juiste tweede lijncontrole uitgevoerd is. Doordat deze 2^e lijn vaak nog in de processen ontbreekt, constateren wij dat bij veel processen de derde lijn nog niet uitgevoerd kan worden zoals beoogd. Wij constateren wel dat een derde lijn VIC uitgevoerd is. De VIC heeft in deze processen

aanbevelingen gedaan voor de 1^e en 2^e lijn, maar nog geen aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden om de leemtes in de 1^e en 2^e lijn te ondervangen. Volgend jaar is het voor het opstellen van rechtmatigheidsmededeling wel van belang deze risico's en constatering op de 1^e en 2^e lijn te ondervangen zodat reparatie achteraf door VIC en de accountant niet nodig is. Wij adviseren u een gedegen afwegingen te maken, onder andere op basis van kosten en baten hoeveel interne beheersing per proces wenselijk is.

Ondanks de aandacht van uw gemeente voor interne beheersing, zien wij dat de eerder door ons geconstateerde bevindingen weliswaar zijn opgepakt maar slechts een beperkt aantal bevindingen daadwerkelijk afgerond is.

Op onderdelen hadden wij verwacht dat het afgelopen jaar al meer stappen gezet zouden zijn en actiepunten afgewikkeld zouden zijn. Wij vragen uw aandacht voor de eerder geconstateerde bevindingen die nog niet zijn opgepakt en afgerond binnen uw organisatie, maar waar wel belangrijke risico's gelopen worden. Dit is met name van belang voor processen waar onvoldoende interne controles zijn ingebouwd en/of onvoldoende functiescheiding is ingericht.

Voorts zal de vastlegging inzake de prestatielevering alsmede het opstellen van een frauderisicoanalyse prioriteit moeten krijgen. Een ontoereikende inrichting en werking van de interne beheersing maakt een financiële functie kwetsbaar hetgeen risico's oplevert voor de betrouwbaarheid van de financiële informatievoorziening, waaronder de jaarrekening en bestuursrapportages.

Wij constateren dat er binnen de procedures wel gekeken is naar fraude-elementen, maar constateren dat de overall-analyse op frauderisico's binnen de gemeente niet is geformaliseerd. Gezien de aard en impact van fraude op een organisatie adviseren wij u om deze op te stellen en met college en auditcommissie (of gemeenteraad) de frauderisico's te bespreken.

1. Management samenvatting

Inleiding

Risicoanalyse

Onze risicoanalyse richt zich op een betrouwbare totstandkoming van de jaarrekening. Dit betekent dat wij niet alle risico's die voor u als gemeente relevant zijn in onze controle meenemen. De risicoanalyse is een continue proces en stellen wij gedurende de controle indien nodig bij. De belangrijkste bij uw gemeente onderkende risico's / kernpunten in de controle zijn:

- Waardering van Rijswijk Buiten;
- Aanbestedingsrechtmatigheid;
- Risico dat het management van de gemeente de procesafspraken doorbreekt, hetgeen een standaard risico is vanuit onze beroepsregels. Dit risico ziet bij uw gemeente met name toe op de schattingsposten in de grondexploitatie en voorzieningen;
- Prestatielevering van de jeugdzorg, de WMO en andere voorzieningen die vanwege COVID-19 hebben stilgelegen.

In ons verslag van bevindingen rapporteren wij naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole over bovenstaande punten.

Frauderisicoanalyse

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het College van Burgemeester en Wethouders. Deze verantwoordelijkheid betreft ook het onderhouden van een zodanige interne beheersing om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder dat deze afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Op basis van onze uitgevoerde interim-controle hebben wij vastgesteld dat de gemeente veel aandacht heeft voor frauderisico's en de preventie daarvan. Per proces is in de verbijzonderde interne controle geanalyseerd of er frauderisico's aanwezig zijn binnen de procedures. Deze rapportages zijn onderdeel van de uitgevoerde interne controles.

Wij constateren dat de gemeente in gesprek is over de frauderisico's. Deze brainstorm sessies zijn bedoelt om met elkaar zicht te krijgen op frauderisico's en brengt integriteit opnieuw onder de aandacht bij de medewerkers van de gemeente. Wij bevelen u aan om op basis van deze kennis een formele frauderisicoanalyse voor de gemeente op te stellen en dit onderwerp met zowel college als de auditcommissie te bespreken.

1. Management samenvatting

Bevindingen interne beheersing

Administratieve Organisatie en Interne Beheersing

Voorgaande jaren hebben wij tijdens onze besprekingen met u diverse aanbevelingen benoemd ter verdere optimalisering van de bestaande administratieve organisatie. In deze managementletter geven wij u een schriftelijke update van onze bevindingen omtrent de interne beheersing.

Deze rapportage bevat de (significante) bevindingen en opmerkingen met betrekking tot de administratieve organisatie en interne beheersing.

Tijdens de interim-controle is aandacht besteed aan de volgende processen:

- Inkopen en aanbestedingen;
- Betalingen;
- Lonen en salarissen;
- Subsidieverstrekingen;
- Grondexploitatie;
- Belastingen;
- Sociaal Domein (WMO, Jeugd en Participatiewet);
- Omgevingsvergunningen;
- Financieel afsluitproces en memoriaalboekingen.

Van deze processen is de opzet beoordeeld en het bestaan vastgesteld en waar mogelijk en efficiënt is de werking van de interne beheersingsmaatregelen getest.

Bevindingen

In onderstaande tabel is een totaal overzicht opgenomen van het totaal aantal bevindingen:

	Bevindingen met prioriteit hoog	Overige bevindingen
Aantal aanbevelingen uit voorgaande jaren	4	20
Waarvan opgelost in 2020	0	-5
Wijziging prioritering van overig naar hoog	2	-2
Aantal nieuwe aanbevelingen	0	0
Aantal openstaande aanbevelingen	6	13

De bevindingen en onze aanbevelingen worden in de bijlage bij deze managementletter in detail toegelicht. Onze observaties ten aanzien van uw IT-beheersing zijn nader toegelicht in hoofdstuk 2, wij constateren dat de automatiseringsomgeving binnen de gemeente nog niet volledig voldoet aan de daaraan te stellen eisen, waardoor ten behoeve van de jaarrekeningcontrole niet gesteund kan worden op uitgevoerde controles in het systeem. Met name op het gebied van het toekennen van rechten en de mogelijkheden die behoren bij deze rechten binnen de applicaties constateren wij onvolkomenheden. Wij vragen uw nadrukkelijke aandacht hiervoor. Graag plannen we met uw automatiseringsafdeling een afzonderlijke afspraak om te kijken hoe deze stappen gezet kunnen worden, omdat de acties reeds lange tijd open staan maar in het kader van de beheersing en steunen op applicaties noodzakelijke stappen zijn om als organisatie verder te groeien.

Uit het voorgaande komt naar voren dat uw gemeente op het gebied van de kwaliteit en inrichting van de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) nog belangrijke stappen moet zetten. In de bijlage rapporteren wij onze bevindingen in meer detailvorm. De conclusie is dat uw gemeente als gevolg van de tekortkomingen op het gebied van de AO/IB risico's loopt. Daarnaast heeft deze situatie impact op de accountantscontrole. De accountantscontrolewerkzaamheden dienen hierdoor gegevensgericht plaats te vinden in plaats van systeemgericht. Dit verhoogt de controlekosten omdat gegevensgericht bij de omvangrijke processen veel meer deelwaarnemingen worden uitgevoerd dan bij een systeemgerichte / procesgerichte controle. Wij stellen voor in overleg met de verantwoordelijken binnen uw gemeente de gevolgen hiervan te bepalen en te kijken wat de gemeente nog kan doen om de omvang van controlewerkzaamheden te beperken en de gevolgen voor het controlebudget 2020 inzichtelijk te maken.

1. Management samenvatting

Bevindingen interne beheersing

In onderstaand overzicht hebben wij onze bevindingen ten aanzien van de interne beheersing van de bedrijfsprocessen uiteengezet met daarbij de prioriteitstelling.

Nr.	Proces	Bevinding	Status	Prioriteit 2020	Prioriteit 2019
	Sociaal domein	Evaluatie inrichting IC/VIC	●	-	Laag
	Automatisering	Logische toegangsbeveiliging GWS4All	●	-	Gemiddeld
	Belastingen	Controle invoer tarieven	●	-	Gemiddeld
	Belastingen	Controle nauwkeurigheid basisgegevens rioolheffing	●	-	Laag
	Sociaal domein – WMO	Afgeven beschikkingen	●	-	Gemiddeld
1	Inkopen	Verplichtingenadministratie	●	Hoog	Hoog
2	Inkopen	Inkoopdossiers	●	Gemiddeld	Gemiddeld
3	Inkopen	Prestatielevering	●	Hoog	Hoog
4	Betalen	Handmatige betalingen	●	Hoog	Hoog
5	Monitoring	Frauderisicoanalyse	●	Gemiddeld	Gemiddeld
6	Monitoring	Verbijzonderde interne controle	●	Hoog	Gemiddeld
7	Lonen en salarissen	Controle personeelsmutaties	●	Gemiddeld	Gemiddeld
8	Subsidies	Coördinatie inkomende subsidies	●	Gemiddeld	Gemiddeld

Legenda status:

- = opgelost
- = actie ondernomen, maar nog niet afgerond
- = geen actie ondernomen
- = nieuwe bevinding

Toelichting prioriteit

- Prioriteit hoog: Bevinding op te lossen voor de jaarrekeningcontrole 2020
- Prioriteit gemiddeld: Bevinding op te lossen voor de jaarrekeningcontrole 2021
- Prioriteit laag: Bevinding op te lossen op lange termijn

1. Management samenvatting

Bevindingen interne beheersing

In onderstaand overzicht hebben wij onze bevindingen ten aanzien van de interne beheersing van de bedrijfsprocessen uiteengezet met daarbij de prioriteitstelling.

Nr.	Proces	Bevinding	Status	Prioriteit 2020	Prioriteit 2019
9	Subsidies	Checklist Subsidies	●	Gemiddeld	Gemiddeld
10	Sociaal domein – WMO	Wijzigingen crediteurenstamgegevens zorginstellingen	●	Gemiddeld	Hoog
11	Sociaal domein – WMO	Controles bij automatische matching	●	Gemiddeld	Gemiddeld
12	Omgevingsvergunningen	Controle bouwkosten	●	Gemiddeld	Gemiddeld
13	Grondexploitatie	Actualisatie grondexploitatie	●	Gemiddeld	Gemiddeld
14	Parkeerbelasting	Monitoring volledigheid	●	Hoog	Gemiddeld
15	Verhuur en pacht	Volledigheid contractenadministratie	●	Gemiddeld	Gemiddeld
16	Monitoring	Controle memoriaalboekingen	●	Hoog	Hoog
17	Automatisering	Mutaties crediteurenbankrekeningnummers	●	Gemiddeld	Gemiddeld
18	Automatisering	Geen actief gebruikersbeheer	●	Gemiddeld	Gemiddeld
19	Automatisering WMO	4-ogen controle beschikking	●	Gemiddeld	Gemiddeld

Legenda status:

- = opgelost
- = actie ondernomen, maar nog niet afgerond
- = geen actie ondernomen
- = nieuwe bevinding

Toelichting prioriteit

- Prioriteit hoog: Bevinding op te lossen voor de jaarrekeningcontrole 2020
- Prioriteit gemiddeld: Bevinding op te lossen voor de jaarrekeningcontrole 2021
- Prioriteit laag: Bevinding op te lossen op lange termijn

Aandachtspunten voor 2020

2. Aandachtspunten 2020

COVID-19

Zoals reeds aangegeven in de inleiding heeft COVID-19 impact op veel beleidsvelden, denk hier bijvoorbeeld aan:

- Sociaal domein (Tozo, continuïteitsbijdrage zorgaanbieders);
- Lokale infrastructuur (steun lokale instellingen);
- Uitvoeringslasten (handhaving, GGD, Veiligheidsregio, thuiswerkfaciliteiten);
- Bedrijfseconomisch (waardering deelnemingen / vorderingen, aanspraak garanties);
- Inkomstenderving (belastingen, leges, dividend, verkopen grondexploitaties).

Wij hebben vastgesteld dat de gemeente een initiële inventarisatie heeft uitgevoerd ten aanzien van de impact die COVID-19 heeft op de gemeente. De financiële impact is echter nog niet volledig in beeld gebracht. Wellicht ten overvloede benadrukken wij graag het belang van een actuele en zo volledig mogelijke analyse. Wij identificeren een vijftal beleidsvelden die deze analyse in optiek tenminste zou moeten raken:

1) Ondersteuning (zorg, werk en inkomen):

- Tozo: verantwoording in SiSa (Tozo 1, 2 en 3). Hiervoor verwijzen wij u naar de uitgebreide toelichting op de volgende pagina.
- Betaalde continuïteitsbijdrage aan zorgleveranciers (WMO en Jeugdzorg): gemeenten betalen in lijn met het landelijk verzoek door, ook wanneer geen zorg geleverd wordt. Landelijk wordt gewerkt aan een verantwoordingssystematiek die gebruik maakt van een bijlage in de jaarstukken 2020 van de zorgleveranciers om gemeenten in staat te stellen te bepalen of er geen positief rendement is gemaakt op de continuïteitsbijdragen. Complicerende factor daarbij is dat de uiterlijk indieningstermijn voor de jaarstukken van zorginstellingen 1 juni is, hetgeen in het uiterste geval kan betekenen dat de gemeente daarop zou moeten wachten in het kader van haar eigen jaarrekeningcontrole.
- Meerkosten sociaal domein: meerkosten worden veelal vergoed. Hoe staat het met de gemaakte afspraken met zorginstellingen en de wijze van verantwoorden?
- De reguliere productieverantwoordingen blijven bestaan. Het is echter niet ondenkbaar dat de aanlevering daarvan als gevolg van corona- pandemie vertraagd zal zijn hetgeen ook de afwikkeling van de gemeentelijke jaarstukken mogelijk vertraagt.

- Dak en thuislozen en Veilig thuis: de druk op opvang van dak- en thuislozen loopt door corona maatregelen extra op en leidt tot meerkosten, mede door 1,5-meter richtlijnen. Ook de druk op veilig thuis organisaties neemt alleen maar sneller toe door de huidige corona maatregelen (huiselijk geweld). Welke afspraken zullen er door instanties worden gemaakt bij uw gemeente? Welke afspraken c.q. aanvullende subsidies zijn er met de uitvoerende partijen?

2) Lokale infrastructuur (sport, cultuur, media, onderwijs):

- Steun aan culturele en sportinstellingen: Is sprake van gedeelde inkomsten uit huur en belastingen aan zijde gemeente? Heeft de gemeente financiële compensatie door wegvallende eigen inkomsten toegezegd? Welke afspraken zijn er gemaakt en hoe wordt omgegaan met bestaande prestatieafspraken met subsidieontvangers betreffende eventuele onder realisatie van partijen?
- Kinderopvang: is er binnen de gemeente sprake geweest van 24-uurs opvang? Hoe is de afrekening daarvan geregeld?
- Leerlingenvervoer: De landelijke afspraak is dat gemeenten 80% doorbetalen. Welke afspraken heeft gemeente met aanbieders gemaakt?

3) Uitvoeringslasten (Handhaving, GGD-en, huisvesting):

- GGD-en en veiligheidsregio's: In uitvoering worden niet direct veel extra kosten verwacht dergelijke situaties zijn core business en qua extra kosten is de verwachting dat een groot gedeelte rechtstreeks vanuit het Rijk bekostigd zal worden, via de Wet Publieke Gezondheid (art. 62) en Besluit Publieke Gezondheid (art. 15). Sommige gemeenten verwachten nog wel later de rekening. Bijv. zorghotels die nu worden ingericht.
- Handhaving corona: Extra personele inzet in verband met het handhaven van de regels voor social distancing. De meeste gemeenten kunnen dit met bestaande capaciteit aan BOA's af, eventueel door percelen te verbreden (alle type BOA's inzetten). Eventueel is er wel meer budget noodzakelijk, hetgeen in het kader van begrotingsrechtmatigheid relevant is.
- Thuiswerkfaciliteiten/ICT/beschermingsmiddelen: Welke kosten zijn er gemaakt binnen de gemeentelijke organisatie (coronaproof werkplekken) en voor thuiswerken. Ook het 1,5 meter-proof maken van KCC's/publieksloketten/spreekkamers brengt extra kosten met zich mee. Past dit allemaal nog binnen de bestaande c.q. aangepaste budgetten?

2. Aandachtspunten 2020

- JGZ: JGZ organisaties worden via contracten gefinancierd door gemeenten. Nu liggen veel activiteiten stil. Denk aan groepsvaccinaties en een deel van de individuele screenings. Veel organisaties hebben hun artsen en verpleegkundigen uitgeleend aan de GGD en huisartsenpraktijken etc. Na de crisis zullen veel activiteiten moeten worden ingehaald. Daarvoor is mogelijk o.a. extra inhuur personeel nodig. Welke afspraken zijn er?

4) *Bedrijf-economisch (SW-bedrijven, deelnemingen, vorderingen)*

- Sociale werkvoorziening: landelijk wordt via de koepelorganisatie (Cedris) geregeld dat omzetverlies wordt gecompenseerd. Loopt de gemeente nog risico's door aanvullende afspraken met haar SW-bedrijf?
- Beschikt de gemeente over deelnemingen die als gevolg van Corona mogelijk een lagere opbrengstwaarde hebben en derhalve in aanmerking zouden moeten komen voor een duurzaam lagere balanswaardering?
- Heeft de gemeente vorderingen op partijen die door de coronacrisis in financiële moeilijkheden verkeren? Zo ja, wat betekent dit voor de inbaarheid van die vorderingen?

5) *Inkomstenderving (heffingen, leges, deelnemingen)*

- Welke afspraken zijn er gemaakt met partijen over uitstel van huur, belasting of leges?
- Zijn er gevolgen voor de begrote dividenden en winstuitkeringen?
- Wat is de verwachte impact op de afzetplanning en prijsontwikkeling van de grondexploitaties?
- Is er voldoende rekening gehouden met lagere opbrengsten eigen bijdrage in de WMO?

Wij verzoeken u dan om de analyse voor het einde van het jaar uit te voeren. Wij zullen de uitkomsten van uw analyse meenemen in onze risicoafweging en controleaanpak en verwachten dat de analyse en impact beschikbaar is tijdens de jaarrekeningcontrole.

Tozo

Als onderdeel van de Participatiewet is in maart 2020 de Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (Tozo) ingevoerd. De verantwoording van de baten, lasten en aantal aanvragen inzake Tozo 1, 2 en mogelijk 3 zal op afzonderlijke regels in de Sisa-bijlage worden opgenomen. Vanwege het verschil in het normenkader dient het onderscheid per Tozo regeling zowel in de aanvragenadministratie als in de uitkeringenadministratie geregeld te zijn.

Bij de aanvraag en uitkering was een snelle verwerking vaak van groot belang. Dit kan echter consequenties hebben voor de controle achteraf. Belangrijke elementen bij deze controle is het bepalen van de omvang, het beoordelen van de volledigheid en juistheid van de aanvraag, het uitvoeren van een inlichtingenplicht, eventuele nabetalings- of terugvorderingen en de evaluatie van de bevindingen. Wij zijn op dit moment in overleg met de gemeente om de aantallen en financiële omvang van ToZo 1, 2 en 3 te bepalen zodat gestart kan worden met de controlewerkzaamheden.

2. Aandachtspunten 2020

Prestatielevering inkopen

Op 24 juli 2020 is de BADO-notitie 'Vastlegging en onderbouwing prestatielevering bij inkopen door decentrale overheidsorganisaties' verschenen. Vorig jaar hebben wij u reeds gewezen op dit onderwerp en bevindingen gerapporteerd in onze managementletter. Wij vragen u kennis te nemen van deze notitie en de vereisten inzake functiescheiding, de controle en documentatie van de prestatielevering. Wij willen u wijzen op het belang van deze notitie mede in relatie tot fraudegevallen zoals geconstateerd bij diverse gemeenten. Wij voeren graag tijdig overleg met u over de (interne) controle van prestatielevering. Afhankelijk van de uitkomsten (aard van de fouten en onzekerheden) kan dit leiden tot een verdere uitbreiding van de deelwaarneming en extra werk.

Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van het boekjaar 2021 moet het College naar alle waarschijnlijkheid een rechtmatigheidsverantwoording opnemen in de jaarrekening. De accountant dient vervolgens de getrouwheid van deze verantwoording te toetsen. De bewijslast inzake de rechtmatigheid wordt hiermee verplaatst van de accountant naar het College.

De belangrijkste aandachtspunten ter voorbereiding zijn:

- Afstemming reikwijdte met de raad;
- Juiste opzet normenkader en toetsingskader;
- Adequaate vastleggen van procesbeschrijvingen;
- Opzetten controle-plan inclusief uitwerking risicoanalyse;
- Adequaate werkprogramma ter uitvoering VIC.

Wij hebben begrepen dat de gemeente Rijswijk momenteel bezig is met het verder op orde brengen van deze punten. Wel willen wij benadrukken dat ten aanzien van de (verbijzonderde) interne controle nog belangrijke stappen moeten worden gezet. In hoofdstuk 4 geven wij u een eerste indruk van de status van uw VIC werkzaamheden in relatie tot de interne beheersing binnen uw primaire en secundaire processen.

Bevindingen IT-beheersing

Algemeen

Voor u ligt het managementletter onderdeel gebaseerd op onze IT-auditwerkzaamheden welke zijn uitgevoerd in het kader van de jaarrekeningcontrole voor over het boekjaar 2020. In dit onderdeel van de managementletter staat welke activiteiten we hebben uitgevoerd, wat onze bevindingen zijn voor de controle, maar ook welke interessante ontwikkelingen en kansen wij zien voor uw organisatie voor nu en in de toekomst.

IT General Controls

Veel handelingen die binnen organisaties plaatsvinden, worden geregistreerd door middel van automatisering. Daarbij zijn diverse interne beheersingsmaatregelen steeds vaker geautomatiseerd in softwarepakketten. Wij onderzoeken daarom de algemene onderwerpen rondom de beheersing van uw IT omgeving en rapporteren daarover in de navolgende pagina's.

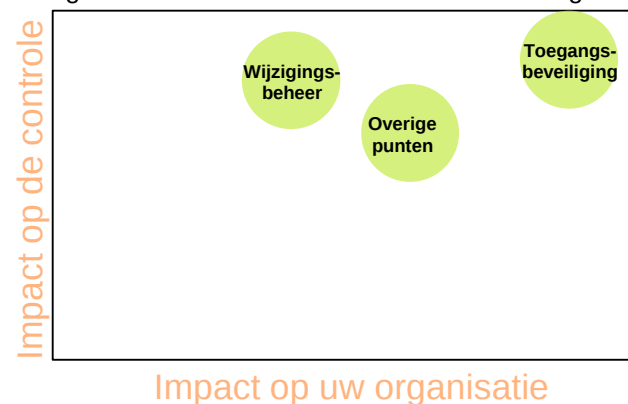
Werkzaamheden

Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden hebben wij onze inschatting van de kwaliteit van uw IT systeem en/of applicatie opgenomen. Hierbij hebben wij de volgende onderverdeling gemaakt om de kwaliteit weer te geven:

- Op dit moment voldoende
- Benodigd verbetering op (korte) termijn
- Urgente verbetering vereist

Let op: de onderwerpen die niet gerelateerd zijn aan toegangsbeveiliging en wijzigingsbeheer volgen uit interviews en hierop zijn door ons over het algemeen geen testwerkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat de IT-omgeving is ingericht zoals ons voorgesteld is. Dit beperkt de zekerheid die u kunt ontleen aan de door ons beschreven aandachtspunten.

De mate van risico die u als organisatie loopt bij constatering verschilt per aandachtsgebied. Een grafische inschatting van de impact op de controle en op uw organisatie vindt u in onderstaande afbeelding.

Adviespunten zonder directe impact

Het is voor ons van belang om inzicht te krijgen in de verantwoordelijkheden die binnen de organisatie zijn ingericht – of met andere organisaties overeen zijn gekomen (uitbesteding) – ten aanzien van de beheersing van de IT omgeving. Hierbij kijken wij naar beleidsstukken ten aanzien van IT strategie, beveiliging en functiescheiding. Ook de interne beheersingsmaatregelen die al dan niet zijn ingericht binnen de IT omgevingen zijn onderdeel van onze scope. Indien maatregelen periodiek worden uitgevoerd kunnen wij hier gebruik van maken in de jaarrekeningcontrole. Deze adviespunten hebben niet een directe impact op onze controlewerkzaamheden, maar zijn wel wenselijk.

Toegangsbeveiliging

Bij het toetsen van 'toegangsbeveiliging' wordt onderzocht of de inrichting van de IT-omgeving de authenticiteit van de gebruiker van een gebruikersaccount borgt. Vervolgens onderzoeken wij de mogelijkheden voor het 'steunen' op autorisaties en de processen rondom het verstrekken, muteren en ontnemen van autorisaties binnen de omgeving. Wanneer de randvoorwaarden hiervoor voldoende aanwezig zijn, kunnen wij in de controle gebruik maken van ingerichte functiescheiding in het systeem.

Wijzigingsbeheer (Change management)

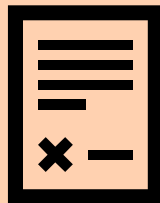
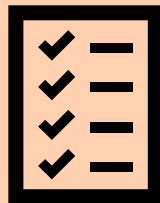
Bij het toetsen van 'wijzigingsbeheer' wordt vastgesteld dat wijzigingen aan de applicatie op gestructureerde en gecontroleerde wijze worden doorgevoerd. Voor uw organisatie heeft wijzigingsbeheer ten doel om te voorkomen dat applicaties zich niet gedragen zoals u verwacht na een wijziging in de software, resulterend in , wellicht niet opgemerkte, (financiële) gevolgen.

IT adviespunten zonder directe impact op de controle

Beleid en plannen

Beleid

Binnen uw organisatie is geen uitgewerkt IT beleidsplan aanwezig, waarin de uitgangspunten voor IT beheer en ontwikkelingen zijn beschreven. Het is niet mogelijk om zonder een beleidsplan monitoring op basis van een plan-do-check-act cyclus toe te passen binnen uw organisatie. Wij adviseren u de voortgang van de implementatie te bewaken en het plan tijdig aan te passen aan de invoering van de BIO.

Verantwoordelijkheden en functiescheiding

Wij verwachten dat binnen uw organisatie duidelijke afspraken zijn gemaakt ten aanzien van verantwoordelijkheden over uitvoering en strategie op het gebied van IT. We hebben vernomen dat dit het geval is. Het informatiebeveiligingsbeleid is beschreven welke zaken de verantwoordelijkheid van de gemeente Rijswijk zijn en welke zaken onder het beheer van de Gemeente Delft vallen. In de meest recente DVO zijn hierover duidelijke afspraken gemaakt.

Daarnaast verwachten wij dat binnen uw organisatie op basis van een risicoanalyse organisatie breed is nagedacht over kritische functiescheiding. Dit resulteert in rollen op basis waarvan o.a. autorisaties in applicaties toegekend kunnen worden. Hoewel wij geconstateerd hebben dat u op bepaalde gebieden binnen processen heeft nagedacht over functiescheiding, is er geen organisatie brede functie-autorisatiematrix beschikbaar. Wij adviseren u organisatie breed op basis van een risicoanalyse te kijken naar kritische functiescheiding en de daaruit resulterende functie-autorisatiematrix te gebruiken als basis voor de toekenning van autorisaties binnen de verschillende applicaties.

Uitvoering

Beheersing van incidenten

Om de performance van uw IT systemen en eventueel de performance van uw IT dienstverlener te monitoren, is registratie van de incidenten en problemen van belang. Hierdoor verkrijgt u inzicht in de performance van uw systemen, maar ook van uw IT organisatie en kunt u waar nodig uw beleidsplan corrigeren.

Middels interviews met de applicatiebeheerders hebben wij vernomen dat u beschikt over een ticketsysteem, maar dat incidenten en meldingen niet altijd in dit systeem geregistreerd worden. Wij adviseren u registratie en afhandeling van incidenten structureel vast te leggen om zo verbetering door middel van de plan-do-check-act cyclus mogelijk te maken

Uitvoering beheersingsmaatregelen IT

Op verschillende vlakken worden (nog) geen toetsbare beheersingsmaatregelen uitgevoerd binnen uw organisatie. Denk aan:

- Procedure voor wijzigingsbeheer (zie ook punt 'Wijzigingsbeheer');
- Procedure rondom uitgifte en controle op unieke en individuele gebruikersnamen;
- Periodieke controle op actieve gebruikers;
- Periodieke controle op inrichting van wachtwoordbeleid;
- Periodieke controle op inrichting van rechten in het systeem conform beleid.

Deze procedures en daaruit volgende controlemaatregelen zorgen ervoor dat uw organisatie grip houdt op de IT-omgeving en faciliteren dat de randvoorwaarden, die de effectiviteit van ingerichte beheersingsmaatregelen beïnvloeden, van voldoende niveau zijn. Wij adviseren u periodieke controles uit te voeren op met name de juiste inrichting van wachtwoorden en rechten en rollen en de uitvoering hiervan toetsbaar vast te leggen. Tevens adviseren wij u een gestructureerde manier van testen waar de nodige vastleggingen in worden gedaan te hanteren.

IT adviespunten zonder directe impact op de controle

Continuïteitsmaatregelen

Recovery Point objective (RPO): De RPO is het punt in de tijd tot waar men minimaal de gegevens moet kunnen herstellen. Het is dus de acceptabele hoeveelheid aan dataverlies uitgedrukt in tijd.

Back-ups: Wij hebben vernomen dat back-ups periodiek en incrementeel worden gemaakt en extern worden opgeslagen. Daarnaast hebben we vernomen dat er controle op de volledigheid van back-ups wordt uitgevoerd. Wij achten de genomen maatregelen omtrent dit proces van voldoende niveau. Daarnaast zijn er heldere afspraken en service-levels overeengekomen in de DVO.

Recovery Time Objective (RTO): Een RTO is de tijd waarna een proces/middel na een onderbreking moet teruggebracht zijn op een aanvaardbaar niveau, om een onacceptabele impact op de organisatie te vermijden

Recovery: Middels interview met functionarissen van de Gemeente Delft vernomen dat er periodieke recoverytests worden uitgevoerd. De processen hieromtrent zijn helder en liggen vast in de DVO.

Uitwijk: Middels interview met functionarissen van de Gemeente Delft vernomen dat er uitwijkmogelijkheden zijn ingericht en dat deze periodiek virtueel worden getest. Ook hierover zijn duidelijke afspraken gemaakt welke in de DVO vastliggen.

Beveiliging

De beveiliging van de IT-omgeving delen wij op in verschillende aspecten, welke wij hieronder hebben weergegeven.

Fysieke beveiliging: De serverruimtes zijn voorzien van diverse beveiligingsmaatregelen ten aanzien van temperatuur, klimaat en brandrisico's. We hebben vernomen dat dit voor beide hosting locaties geldt.

Remote access: Voor het extern inloggen wordt gebruik gemaakt van two-factor authenticatie, waarmee het risico op ongeautoriseerde inlogpogingen wordt verlaagd. We hebben vernomen dat dit intern bij gemeentelijke kantoren niet benodigd is. Wij achten het raadzaam two-factor authenticatie voor alle locaties door te voeren.

Preventie: Een firewall en virusscanner zijn aanwezig. We hebben vernomen dat functionarissen van de Gemeente Delft actief zorgdragen voor het beheer hiervan.

Monitoring: We hebben vernomen dat functionarissen van de Gemeente Delft gebruik maken van diverse monitoringtools. Hiermee houdt men zicht op de succesvolle werking van maatregelen t.b.v. continuïteit. Daarnaast wordt hiermee actief zorg gedragen voor preventie en beveiliging.

Toegangsbeveiliging

Wij onderscheiden vijf bouwstenen ten aanzien van toegangsbeveiliging, waarbij bouwstenen gestapeld, naast een sterke IT beheersing, ook de meeste controlezekerheid oplevert. Beperkingen in de onderliggende steen, zorgt voor een verzwakking van de bovenliggende stenen. Een toelichting:

Onze verwachting

Uw Organisatie

Beheersen mutaties: Wanneer de gewenste situatie is ingericht, verwachten wij een beheerst proces ten aanzien van het toekennen, ontnemen en wijzigen van rechten inclusief monitoring en controle.

Wij hebben vastgesteld dat er een geformaliseerd proces is voor het toekennen van rechten binnen applicatie. Voor het netwerk en de applicaties Suites en WMOned worden wijzigingen in rechten niet gelogd. Voor WMOned en Key2Financiën wordt de inrichting van rollen en rechten niet periodiek beoordeeld.

Gewenste situatie: Iedere organisatie zal moeten bepalen wat de "SOLL-positie" is ten aanzien van rechten, met name gericht op kritische functiescheidingen

Wij hebben vastgesteld dat er een geformaliseerd proces is voor het toekennen van rechten binnen applicatie. Er is echter geen norm waaraan accounts kunnen worden getoetst, aangezien er geen functie-autorisatie matrix beschikbaar is.

Hoge rechten: Voor het beheersen van autorisaties is het cruciaal dat de rechten tot het aanpassen van rechten zijn beperkt tot medewerkers die geen belang hebben bij aanpassingen.

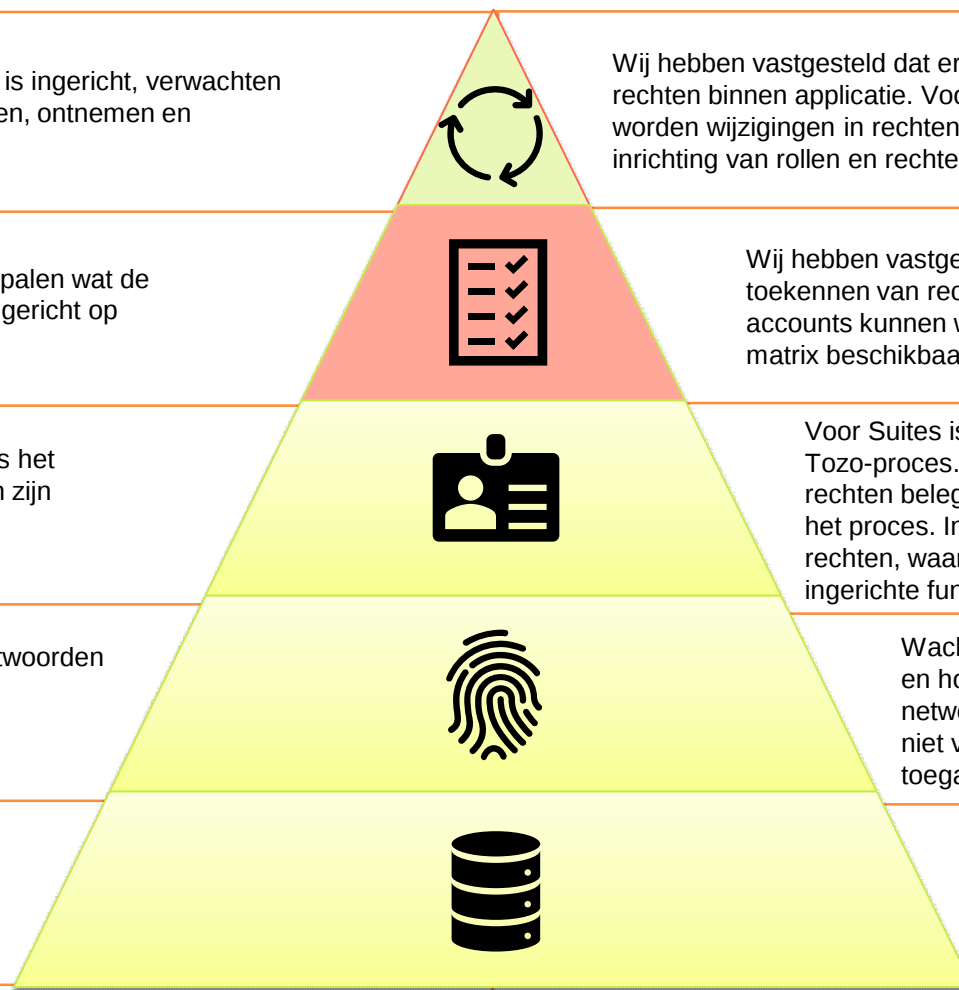
Voor Suites is een beheerder bijgesprongen in het operationele Tozo-proces. Voor WMOned waren een deel van het jaar de hoge rechten belegd bij een functionaris die operationeel betrokken was in het proces. In Key2Financiën is een generiek account met hoge rechten, waarbij onduidelijk is wie dit account beheert. Hierdoor kan ingerichte functiescheiding doorbroken worden.

Wachtwoorden: Sterke, regelmatig wijzigende wachtwoorden voor applicaties en databases zijn de basis voor toegangsbeveiliging, samenhangend met bewustzijn bij medewerkers.

Wachtwoorden voor Key2Financiën zijn onbeperkt herbruikbaar en hoeven dus de facto nooit gewijzigd te worden. Op het netwerk zijn verschillende accounts waarvan het wachtwoord niet verloopt. Dit heeft een verhoogd risico tot ongeautoriseerde toegang. Voor Suites en WMOned is de basis op orde.

Databases: Basis voor toegangsbeveiliging van een applicatie is dat de applicatie de enige toegangspoort is en dat niet rechtstreeks op de database gemuteerd kan worden.

De databases voor WMOned, Key2Financiën en Suites voor het Sociale Domein zijn niet voorzien van passende wachtwoordeisen. Wij adviseren u de wachtwoordeisen aan te scherpen.

Wijzigingsbeheer

Bij het doorvoeren van wijzigingen in software-omgevingen ontstaan risico's voor de bedrijfsvoering van uw organisatie. Wij verwachten daarom dat het proces voor wijzigingen een proces doorloopt, waarmee de risico's die gelopen worden, zijn ingeschat, worden geadresseerd en dat hierop maatregelen genomen worden. Wij hebben onderstaand aangegeven wat wij verwachten per fase en wat wij hebben geconstateerd tijdens onze controle (deels op basis van interview) en of dit overeen komt met de verwachting.

Opstellen testplan en -aanpak:

Vanuit de geïdentificeerde risico's kan een testplan worden gemaakt waarin de te testen elementen van de software benoemd zijn evenals de inhoudelijk uit te voeren testwerkzaamheden op deze elementen. Belangrijke elementen hierin zijn go/no-go momenten, het maken van een back up voor implementatie, wat te doen als een implementatie mislukt en de impact op de organisatie (opleiden van medewerkers).

Uw situatie:

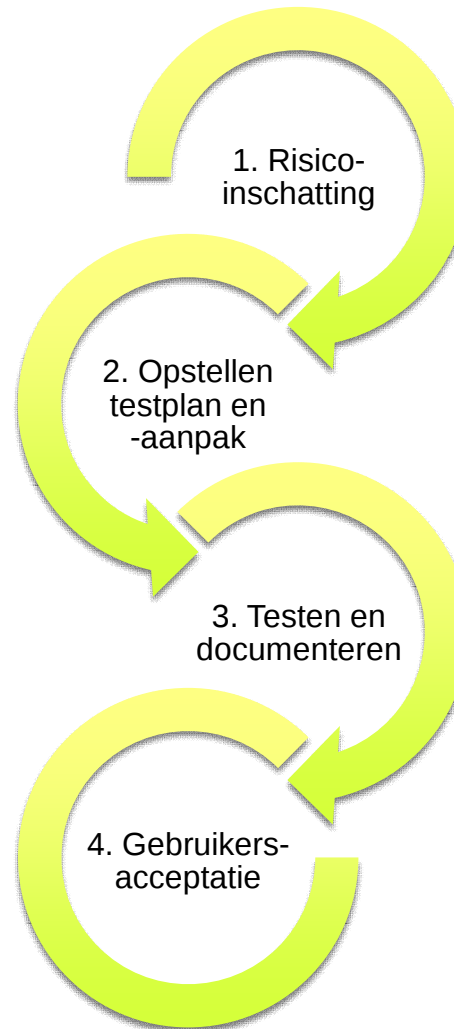
Wij hebben vernomen dat uw organisatie niet beschikt over een sjabloon waarin bovenstaande punten zijn opgenomen. Wij adviseren u dit proces te formaliseren. We hebben vernomen dat vaste testplannen zijn opgesteld voor wijzigingen in Suites, maar er nog niet de mogelijkheid geweest is om deze toe te passen.

Gebruikersacceptatie:

Een wijziging is pas effectief als deze niet alleen is geaccepteerd vanuit een technisch oogpunt, maar ook vanuit de gebruikersorganisatie. Wij verwachten daarom een formele goedkeuring vanuit de gebruikersorganisatie, zowel voor implementatie als na de implementatie

Uw situatie:

Wij hebben vernomen dat de applicatiebeheerder namens de vakafdeling een functionele test uitvoert. Dit wordt veelal gedaan op basis van zijn/haar kennis van het proces. Alleen bij WMONed wordt de vakafdeling hier bij betrokken. Wij adviseren de vakafdeling testen te laten uitvoeren en goedkeuring te laten geven voor implementatie aangezien zij de experts zijn op het betreffende proces.

Risico-inschatting:

Voor iedere software wijziging is het relevant om te beoordelen wat de risico's zijn die de wijziging met zich mee brengt voor de hoofdprocessen én welke geïdentificeerde technische en organisatorische wijzigingsrisico's worden geraakt bij het uitvoeren van de change, waaronder maatwerk. Per wijziging worden vastgesteld welke nieuwe of gewijzigde functionaliteit een risico vormt voor een goede werking van uw bedrijfsvoering.

Uw situatie:

Wij hebben geen concrete risicoanalyse bij uw organisatie geïdentificeerd. Hiermee is de kans groot dat bepaalde risico's in beperkte mate of geheel niet ondervangen zijn in het proces.

Testen en documenteren:

Softwarewijzigingen kunnen gestructureerd worden getest, na het correct uitvoeren van de voorgaande twee stappen. Een vastlegging van testwerkzaamheden is van belang voor de aantoonbaarheid en controleerbaarheid van de uitgevoerde stappen.

Uw situatie:

Het uitvoeren van testen is opgenomen in uw wijzigingsbeheerproces. Wij hebben echter vernomen dat er beperkte vastlegging van testwerkzaamheden plaatsvindt. Wij adviseren u deze werkzaamheden uitgebreider en structureler vast te leggen.

Samenvatting 'General IT'

De conclusies die wij op basis van onze werkzaamheden trekken over de algemene inrichting van IT bij uw organisatie, delen wij op deze pagina met u. Uit de stoplichten valt op te maken in hoeverre we gebruik kunnen maken van de randvoorwaarden die binnen uw organisatie aanwezig zijn voor de controle.

Authenticatie

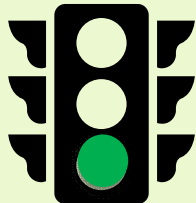
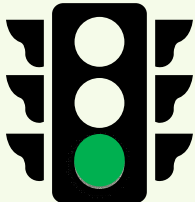
Door middel van authenticatie wordt geborgd dat de gebruiker zichzelf kan identificeren binnen een geautomatiseerde omgeving. Kort gezegd: de gebruiker toont aan dat hij/zij inlogt met een eigen persoonsgebonden account en daarmee is wie hij/zij claimt te zijn. Wij scharen onder dit onderwerp met name wachtwoordvereisten en herleidbaarheid van accounts.

Autorisatie

Op het gebied van autorisatie zijn verschillende vormen van diepgang te definiëren. Wat wij onderzoeken als het gaat om de randvoorwaarden rondom autorisatie, zijn de rechten die de mogelijkheid bieden om autorisatiestructuren te wijzigen en of deze rechten belegd zijn bij functionarissen met een onafhankelijke positie ten opzichte van de jaarrekening. Daarnaast is een effectieve procedure voor het wijzigen van rechten noodzakelijk.

Wijzigingsbeheer

Gedurende een (boek)jaar worden wijzigingen doorgevoerd in de IT-omgeving van uw organisatie. Wanneer deze wijzigingen een impact hebben op de functionaliteiten of rapportages die een rol spelen in de jaarrekening (en uw organisatie deze niet signaleert), heeft dit gevolgen voor de controlewerkzaamheden. Wij beoordelen dit onderdeel door te steunen op uw procedure of werkzaamheden uit te voeren op documentatie vanuit de leverancier.

Key2Financiën	Suites voor het Sociaal Domein	WMOnd	Netwerk
			
			
			N.v.t

Vorbereitung rechtmäßigkeits- verantwortung

4. Voorbereiding rechtmatigheidsverantwoording

Three lines of defense model

Wij rapporteren via de 3 lines of defense model. Dat wil zeggen dat wij binnen de processen nagaan op welk niveau in de organisatie de interne beheersmaatregelen worden ondervangen. De volgende niveaus worden hierbij onderkend:

- 1^e lijn: in het primaire proces, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar.
- 2^e lijn: in de ondersteunende processen zoals financiën en control, waar checks and balances ingericht zijn om fouten te signaleren.
- 3^e lijn: in uw verbijzonderde interne controle achteraf.

Indien de beheersmaatregelen in de 1^e en/of 2^e lijn adequaat zijn ingericht dan is de organisatie optimaal in control en is een voornamelijk systeemgerichte controleaanpak mogelijk. Indien dit niet het geval is kan dit gecompenseerd worden door de gegevensgerichte werkzaamheden van de VIC. Wij constateren dat u afgelopen jaar aan de slag gegaan bent met het inrichten van de VIC. De inhoud van deze VIC is gericht geweest op het toetsen van opzet en bestaan van de 1^e en 2^e lijn controles binnen de diverse afdelingen. Bij veel processen (zie schema hieronder) constateren wij dat er nog verbeteringen nodig zijn in de 1^e en 2^e lijn. In 2020 is ervoor gekozen om vanuit de 3^e lijn geen aanvullende werkzaamheden te verrichten op het moment dat de 1^e of 2^e lijn onvoldoende was.

In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording dient in ieder geval de 3^e lijn (VIC) toereikend te zijn. Hoe beter de beheersing in de 1^e of 2^e lijn hoe minder uitgebreid de werkzaamheden in de 3^e lijn plaats hoeven vinden. Onderstaand overzicht geeft een beeld over de mate van beheersing en controle van uw gemeente. Gezien de genoemde constatering hebben wij de beheersing van derde lijn hierbij nog niet meegenomen.

Nr.	Proces	1 ^e lijn	2 ^e lijn	Opmerking / toelichting
1	Inkopen en betalingen	◆	◆	De beheersing rondom vastlegging prestatielevering is nog onvoldoende om hierop te kunnen steunen. Wij signaleren dat de 'kennis' van prestatieleveringen nog beperkt binnen uw organisatie aanwezig is. Wij vragen hiervoor u aandacht. Met de uitvoering van een interne controle is gestart.
2	Sociaal Domein (Participatiewet, WMO, Jeugd)	◆	◆	Er is bewust gekozen om geen volledige toetsing uit te voeren op af te geven beschikkingen. De uitkeringen 'ToZo' zijn nog niet in de 2 ^e lijn of 3 ^e lijn betrokken. Hiervoor vragen wij u aandacht.
3	Subsidies	◆	◆	Medio 2020 is een medewerker geworven die de taak van subsidiecoördinator op zich neemt. De organisatie is bezig met de implementatie van een subsidieregister. Op dit moment ontbreekt een 'register' om de volledigheid en nauwkeurigheid te kunnen vaststellen.

Legenda status:

- ◆ = geen bevindingen, enkel aanbeveling ter verdere optimalisatie
- ◆ = één of enkele bevindingen met geringe impact resteren
- ◆ = meerdere bevindingen en aanbevelingen met mogelijk grote impact

4. Voorbereiding rechtmatigheidsverantwoording

Three lines of defense model

Nr.	Proces	1 ^e lijn	2 ^e lijn	Opmerking / toelichting
4	Belastingen	◆	◆	Begin 2020 is een nieuwe procescoördinator aangesteld. Het proces is opnieuw beschreven. Wij constateren dat controles wel uitgevoerd worden, maar dit is nog onvoldoende zichtbaar.
5	Personeel	◆	◆	Wij constateren dat controles in de 1 ^e en 2 ^e lijn onvoldoende zichtbaar zijn en binnen het proces onvoldoende prioritering ligt bij de uitvoering van deze controles
6	Omgevingsvergunningen	◆	◆	Er vinden onvoldoende controles in de 1 ^e lijn plaats, zie hiervoor ook onze detailbevindingen.
7	Grondexploitatie	◆	◆	Gezien de beperkte omvang van de projectorganisatie is functiescheiding niet altijd mogelijk binnen de 1 ^e of 2 ^e lijn.
8	Aanbestedingsrechtmatigheid	◆	◆	Er is voor gekozen om geen controle af te dwingen in de 1 ^e lijn. De organisatie is gestart met het opzetten van een spendanalyse. Gezien status van deze analyse hebben wij tijdens de interim-controle deze analyse nog niet beoordeeld.
9	Begrotingsrechtmatigheid	◆	◆	Wij constateren dat budgetoverschrijdingen veelal toegelicht en gemonitord worden vanuit de tweede lijn in plaats van de eerste lijn.
10	Bijzondere boekingen (memoriaalboekingen)	◆	◆	Wij constateren dat er geen zichtbare controle plaatsvindt op de memoriaalboekingen.

Uit bovenstaand beeld komt naar voren dat wij nog niet op de processen kunnen steunen maar in samenwerking met de VIC een gegevensgerichte aanpak hanteren. Wij bespreken uiteraard graag met u de mate van beheersing en uw gewenste ambitieniveau.

Overige onderwerpen

5. Overige onderwerpen

Aanbestedingsrechtmatigheid

Wij constateren dat de controle op de aanbestedingsrechtmatigheid in 2018 en 2019 meer tijd van uw en onze organisatie heeft gekost en geleid heeft tot diverse controlebevindingen. Belangrijke oorzaak hiervan is dat de gemeente geen centraal zicht heeft op de juiste naleving van de naleving van de (Europese) aanbestedingsregelgeving. Daarnaast heeft de Sectorgroep Decentrale Overheden (SDO) begin 2019 de notitie 'Uitvoering van de controle op aanbestedings-rechtmatigheid bij de jaarrekeningcontrole van decentrale overheden' gepubliceerd, waarin een aanscherping van de controle op de aanbestedingsrechtmatigheid is opgenomen. Wij adviseren u in het kader van de voorbereiding op de door u op te stellen spendanalyse over 2017-2020 kennis te nemen van deze notitie. Vanzelfsprekend adviseren wij u ook om de beheersing op de naleving van de aanbestedingsregelgeving aan te scherpen.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole is het noodzakelijk dat u een gedetailleerdere en onderbouwde spendanalyse oplevert. Gezien de (enorme) impact op de werkzaamheden die u moet voorbereiden en de controles die wij uit voeren vragen wij u de analyse tijdig op te leveren. Wij vragen daarbij expliciet aandacht voor een toereikende analyse op alle uitgaven die gedurende de periode 2017-2020 hoger zijn dan € 214.000 (exclusief btw) en over 2020 hoger zijn dan € 53.500 (exclusief btw). Deze topdown analyse dient tenminste de volgende stappen te bevatten. Wij constateren dat de gemeente gedurende de interim-controle gestart is met deze analyse. Gezien de aanzienlijke tijdsinspanning dringen wij er op aan hier tijdig mee te beginnen.

Om dit punt echt te borgen is het noodzakelijk een verplichtingenadministratie op te zetten waarbij digitaal de gehanteerde inkoopprocedure als stappenplan vast te leggen (omvang in tijd en bedrag alsmede gevolgde procedure). Hierdoor kan u vanuit het systeem eenvoudiger toetsen of de procedure rechtmatig is en kan achteraf op basis van een analyse de risico dossiers beoordeeld worden in plan van de nu tijdsintensieve spendanalyse.

Waardering grondexploitaties

Bij de gemeente Rijswijk is sprake van een significante grondexploitatie RijswijkBuiten. Gezien de financiële omvang van dit project ten opzichte van de totale financiële lasten en opbrengsten controleren wij de waardering van RijswijkBuiten met bijzondere diepgang. Wij vragen in dat kader specifieke aandacht voor de volgende punten:

- *Programma/planning*: actuele onderbouwingen op basis van marktrapporten of externe onderzoeken van zowel het aanbod als de vraag, met bijbehorende realistische planningen.
- *Prijs*: deugdelijke en actuele onderbouwingen van (marktconforme) grondprijzen.
- *Parameters*: onderbouwen marktconforme kosten- en opbrengstenstijging voor korte en middellange termijn.
- *Planontwikkelingskosten*: inzichtelijke en project specifieke onderbouwingen van de planontwikkelingskosten (zowel plankosten als de kosten van Voorbereiding & Toezicht).
- *Civieltechnische werken*: geactualiseerde en degelijk onderbouwde civieltechnische ramingen, navolgbaar aansluitend op de laatste stand van de planvorming.
- *Risicoanalyse*: gefundeerde risicoanalyse mede ter onderbouwing van een eventuele project specifieke risicoafslag bij de tussentijdse winstneming.

Wij hebben vernomen dat uw gemeenteraad binnenkort besluit neemt tot inpassen van het Marktprogramma van Pasgeld-West in RijswijkBuiten. Wij adviseren u om bij de actualisatie rekening te houden met de financiële consequenties van deze besluiten.

Verder vragen wij u een detailanalyse op te stellen inzake de inschattingen met betrekking tot jaarschijf 2020 en 2021, versus de daadwerkelijke realisatie in 2020 en 2021, tot de start van de controle. Daarnaast vragen wij u afwijkingen in de totale ingeschatte baten en lasten per project te analyseren. De belangrijke afwijkingen dienen nader te worden toegelicht en onderbouwd.

5. Overige onderwerpen

Volledigheid opgelegde naheffingsaanslagen parkeerbelasting

Tijdens onze controle vernamen wij dat de naheffingsaanslagen van parkeerbelasting in 2020 niet volledig geïnd zijn. De ontstane achterstand in verzending is veroorzaakt door het ontbreken van het vereiste SNG-certificaat en gewijzigde mandatering van de deurwaarder. Het gaat om aanslagen die al langere tijd geleden opgelegd zijn. In het kader van de jaarrekeningcontrole verzoeken wij u:

- Inzichtelijk te maken welke aanslagen nog niet opgelegd zijn en wat hier de financiële impact van is; en
- Na te gaan of deze aanslagen op basis van de verordening nog opgelegd kunnen worden.

Aansluitingen subadministratie

Bij de jaarrekening controle 2019 constateerden wij dat het een uitdaging was om een aansluiting te krijgen tussen de financiële administratie en de subadministraties. Wij willen benadrukken dat deze aansluiting een randvoorwaarde is voor het uitvoeren van onze controles. Wij hebben begrepen dat de organisatie dit actiepunt onderhanden heeft. Bij de controle verwachten wij ten minste een aansluiting met de volgende administraties:

- Subadministratie Participatiewet;
- Subadministratie WMO;
- Lasten en overlopende posten met opgave Serviceorganisatie Jeugdhulp Haaglanden;
- Subadministratie belastingopbrengsten;
- Personeelsadministratie;
- Subadministratie omgevingsvergunningen;
- Opbrengsten parkeerbelastingen (opgave derden);
- Aansluiting startersleningen met opgave derden;
- Huuropbrengsten met het contracten register.

Voorziening groot onderhoud

Wij hebben vastgesteld dat er een nieuw onderhoudsplan is vastgesteld door de gemeenteraad.

De hoogte van de periodieke toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van dit beheerplan, maar dient minimaal gebaseerd te zijn op de onderhoudslasten die in het beheerplan zijn opgenomen voor het begrotingsjaar plus de drie jaren van de meerjarenraming.

Lasten van groot onderhoud kunnen alleen dan ten laste van een gevormde voorziening worden gebracht, indien er een recent beheerplan van het kapitaalgoed aanwezig is waarin deze lasten zijn opgenomen. Ten behoeve van het opstellen van de jaarrekening willen wij u vragen om de uitgaven hierop te toetsen.

Onder recent wordt een beheerplan verstaan van maximaal vijf jaar oud. Deze vijf jaar dient te worden gehanteerd als richttermijn waar gemotiveerd van kan worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de Raad en verantwoord is in de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen'. Binnen deze vijf jaar bestaat wel de verplichting om het beheerplan tussentijds bij te stellen, indien het beheerplan in belangrijke mate niet meer aansluit bij de actuele situatie van staat van het onderhoud.

In geval van achterstallig onderhoud, waarbij sprake is van kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties, moet een voorziening worden gevormd. Wanneer de gemeente over onvoldoende middelen beschikt om een voorziening te vormen, moet het achterstallig onderhoud, daadwerkelijk en financieel, binnen een termijn van maximaal vier jaar worden ingelopen.

Bijlage

Detailbevindingen

Detailbevindingen interim-controle

Uitleg opbouw management letter

In deze bijlage zijn de detailbevindingen opgenomen. Per bladzijde van deze bijlage is een bevinding opgenomen met daarbij het risico en een aanbeveling. Bij elke bevinding staat het boekjaar van de eerste vermelding aangegeven samen met de gradatie van de constatering. Bij de prioriteit staat de mate van belangrijkheid en urgentie (hoog, gemiddeld, laag).

Boekjaar	Prioriteit	De kleur van de het symbool geeft de status van de constatering aan.	
Boekjaar eerste vermelding	Urgentie en belang van de bevinding	● = opgelost	● = actie ondernomen, maar nog niet afgerond
		● = geen actie ondernomen	● = nieuwe bevinding
Bevinding /risico/aanbeveling / gevolgen jaarrekeningcontrole			
Bevinding In dit blok wordt aangegeven wat gedurende de accountantscontrole is geconstateerd en waarvan wij u graag op de hoogte willen brengen.	Risico Hierbij geven wij aan wat de risico's zijn van de bevinding en wat de gevolgen voor uw onderneming kunnen zijn.	Aanbeveling Hier geven wij u Aanbevelingen met betrekking tot de Bevinding. Deze aanbeveling is een mogelijke oplossing voor de bevinding.	Gevolgen jaarrekeningcontrole Hier geven wij aan wat de gevolgen zijn van de bevinding in relatie tot de verdere werkzaamheden voor de jaarrekeningcontrole.

Update 2020:

In dit blok wordt een update gegeven van de status van de bevindingen uit voorgaande jaren.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 1	Verplichtingenadministratie						
Jaar van constatering:	2018	Proces:	Inkopen	Prioriteit:	Hoog	Status:	

Bevinding

Wij hebben tijdens de controle geconstateerd dat de verplichtingen die de gemeente Rijswijk aangegaan is niet altijd inzichtelijk zijn. Hierdoor is het controleren of voldaan is aan de aanbestedingsvoorschriften een intensief proces.

Wij constateren dat de verplichtingen in het kader van de jaarrekening steeds strikter worden, waardoor het voor de organisatie belangrijk is inzicht te hebben in de aangegane verplichtingen.

Update 2019 en 2020

De gemeente heeft in 2019 de keuze gemaakt om de verplichtingenadministratie verder te implementeren. Begin 2020 zijn de procedures vastgesteld en is gestart met het implementeren van de administratie. Vanwege verloop van medewerkers loopt de implementatie vertraging op.

Risico

Risico dat niet tijdig gesignaleerd wordt welke verplichtingen aangegaan zijn met als gevolg dat mogelijke rechtmatigheidsfouten niet tijdig worden onderkend.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij adviseren u om zorg te dragen voor een juiste en volledige registratie van de verplichtingen en hier rekening te houden met mogelijkheden om op eenvoudige wijze de naleving van de aanbestedingsrichtlijnen te controleren. Wij vragen u aandacht voor de beschikbaarheid van medewerkers om de implementatie succesvol te laten verlopen.

Voor de jaarrekening en het opstellen van de niet uit de balans blijkende verplichtingen is het van belang dat verplichtingen groter dan de Europese drempel (€ 214.000) over vier jaar tijd inzichtelijk zijn en vermeld staan in de paragraaf NUBBV.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 2	Inkoopdossiers						
Jaar van constatering:	2015	Proces:	Inkopen	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Wij hebben vastgesteld dat er niet altijd sprake is van een eenduidige wijze waarop de inkoopdossiers vastgelegd worden. Hierdoor is het niet mogelijk vooraf te bepalen of het juiste inkooptraject gevolgd wordt.

Update 2019 en 2020

Dit punt wordt meegenomen bij de implementatie van de verplichtingenadministratie begin 2020. Wij constateren dat de procedures hierop aangepast zijn, maar concluderen dat de gemeente is gestart met de spendanalyse 2017-2021. Wij hebbende opvolging nog niet volledig kunnen vaststellen.

Risico

Risico dat achteraf niet aangetoond kan worden dat de juiste inkoopprocedure gevolgd is, waardoor de rechtmatigheid van de lasten niet aangetoond kan worden.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij adviseren u om een eenduidige procedure te implementeren op de archivering van inkoopdossiers en erop toe te zien dat deze procedure breed binnen de organisatie gedragen wordt.

Voor de jaarrekening en het opstellen van de niet uit de balans blijken verplichting is het van belang dat verplichtingen groter dan de Europese drempel (€ 221.000) over een periode van vier jaar inzichtelijk zijn en vermeld staan in de NUBBV.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 3	Controle Prestatielevering						
Jaar van constatering:	2019	Proces:	Inkopen	Prioriteit:	Hoog	Status:	

Bevinding

Wij hebben tijdens de interim-controle vastgesteld dat de financiële administratie voldoende is ingericht om de prestatielevering te autoriseren met voldoende functiescheiding. Wij constateren echter tijdens de controle dat bij veel medewerkers niet duidelijk is waarom ze een factuur autoriseren. Om die reden kunnen wij niet steunen op de autorisaties binnen het systeem.

Opvolging 2020

Wij constateren dat een procedure voor prestatielevering is vastgesteld, maar dat er onder medewerkers nog te veel onduidelijkheid is over de nieuwe procedure, om die reden is er geen sprake van een effectieve beheersing.

Risico

Risico dat facturen ten onrechte goedgekeurd worden omdat de prestatie niet geleverd is.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij adviseren u om medewerkers te attenderen op de nieuwe procedures en hen indien nodig op te leiden in het opvolgen van deze procedures. Advies is om gedurende de komende maanden regelmatig deelwaarnemingen uit te voeren en te vragen op welke wijze controle van prestatielevering heeft plaatsgevonden om hiermee het belang van de naleving van deze procedure te onderstrepen en goede implementatie te versnellen

Voor de jaarrekeningcontrole zullen wij een aanvullende gegevensgerichte steekproef uitzetten om vast te stellen dat de prestatie voor de gemeente Rijswijk geleverd is.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 4	Handmatige betalingen						
Jaar van constatering:	2019	Proces:	Betalingen	Prioriteit:	Hoog	Status:	

Bevinding

Wij hebben tijdens de interim-controle vastgesteld dat er relatief veel handmatige betalingen uitgevoerd worden. In de reguliere betaalprocedure is in de financiële applicatie een controle afgedwongen waarbij gecontroleerd wordt of het bankrekeningnummer juist is. Bij handmatige betalingen zijn er geen controles waarbij de juistheid van het bankrekeningnummer voor betaling afgedwongen worden. Bij niet alle bankrekeningen is een functiescheiding in het betaalpakket afgedwongen, waardoor er ook mogelijkheden zijn om hoge betalingen zonder controle te verrichten.

Risico

Risico dat betalingen ten onrechte plaatsvinden.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij adviseren u te analyseren of en bij welke lasten het noodzakelijk is een handmatige betaling uit te voeren. Wij adviseren u handmatige betalingen te minimaliseren en periodiek te evalueren hoe vaak gebruik gemaakt is van handmatige betalingen om daarmee de organisatie tijdig bij te sturen.

Voor de jaarrekeningcontrole ontvangen wij graag een overzicht van alle handmatig uitgevoerde betalingen. Middels een steekproef willen wij vaststellen dat de betaling naar het juiste bankrekeningnummer uitgevoerd is.

Opvolging 2020

Wij constateren dat dit proces in 2020 nog niet is aangepast.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 5	Frauderisicoanalyse						
Jaar van constatering:	2018	Proces:	Monitoring	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Tijdens de bespreking van de frauderisico's is vastgesteld dat de gemeente niet beschikt over een geformaliseerde frauderisico-analyse.

In 2020 zijn tot op heden geen fraudes bekend bij de organisatie.

Update 2020

De gemeente heeft afgelopen jaar medewerkers getraind. De organisatie heeft met elkaar nagedacht over fraude en integriteit. Dit is echter nog niet geformaliseerd in een fraude-risico-analyse voor de gehele organisatie. Fraude-risico's worden wel meegenomen in de uitvoering van de verbijzonderde interne controle.

Risico

Fraude wordt niet tijdig geconstateerd doordat de bewustwording en inzicht van de mogelijke onrechtmatigheden in de processen ontbreekt.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij adviseren u een geformaliseerde fraudeanalyse op te stellen. Door deze analyse uit te voeren kan vastgesteld worden waar mogelijke fraude zich zou kunnen voordoen.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 6	Verbijzonderde interne controle						
Jaar van constatering:	2019	Proces:	Monitoring	Prioriteit:	Hoog	Status:	

Bevinding

De organisatie is in 2019 gestart met het opzetten van een VIC-plan en heeft in 2019 een eerste 0-meting gedaan op de interne beheersing binnen de afdelingen. Overall kan uit de conclusies hiervan geconcludeerd worden dat de afdelingen nog flinke stappen te zetten hebben.

Opvolging 2020

Eind 2019 en 2020 heeft de organisatie vanuit de VIC vastgesteld of een 1^e en/of 2^e lijnscontrole aanwezig is binnen de processen. Wij concluderen dat er nog onvoldoende interne beheersing in de 1^e en 2^e lijn aanwezig is om een effectieve VIC te kunnen uitvoeren. Om die reden hebben wij nog niet vast kunnen stellen of de VIC van voldoende kwaliteit is om tot een weloverwogen oordeel voor de rechtmatigheidsverantwoording te komen. Onze aanbevelingen blijven hierdoor staan.

Risico

Risico dat onrechtmatigheden niet voorkomen worden of niet tijdigesignaleerd worden.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Gezien de huidige bevindingen verwachten wij dat het (nog) veel tijd in beslag zal nemen om de verschillende afdelingen mee te nemen in de acties die nodig zijn om op efficiënte wijze controles op de interne beheersing uit te voeren en te kunnen rapporteren over de rechtmatigheidsmededeling. Wij adviseren u te evalueren of deze capaciteit en kennis in voldoende mate aanwezig is binnen uw organisatie.

Wij hebben tijdens de interim-controle alle significante processen doorgenomen en de aanbevelingen per proces opgenomen in deze managementletter. Om die reden leidt deze contratering niet tot aanvullende werkzaamheden in de jaarrekeningcontrole.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 7	Controle personeelsmutaties						
Jaar van constatering:	2018	Proces:	Personeel	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Wij hebben tijdens de controle vastgesteld dat de personeelsmutaties steekproefsgewijs gecontroleerd worden. Deze controle vindt echter niet zichtbaar plaats.

Update 2019 en 2020

Wij constateren dat binnen de afdeling P&O de invoer en controle van personeelsmutaties zo goed als mogelijk wordt toegepast. Door de beperkte omvang van de afdeling is deze controle door een andere functionaris niet altijd tijdig mogelijk. Vanaf 1 januari 2022 wordt het HR-systeem vervangen waarbij ook gekeken wordt naar een oplossing.

Risico

Risico dat achteraf niet meer te herleiden is welke items gecontroleerd zijn.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij adviseren u om bij de implementatie van een nieuw HR-systeem te kijken naar de mogelijkheden om deze controle af te dwingen via de applicatie.

Bij de jaarrekeningcontrole verzoeken wij u doormiddel van een steekproef vaststellen dat mutaties juist zijn ingevoerd. Wij zijn graag betrokken bij het bepalen van de steekproef.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 8	Subsidie coördinator inkomende subsidies						
Jaar van constatering:	2017	Proces:	Subsidies	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Wij hebben vastgesteld dat er geen coördinator voor de subsidieverstrekingen is aangesteld, met als gevolg dat er nog geen rechtmatigheidsonderzoeken worden uitgevoerd over het controlejaar 2019. Hierdoor is niet vast te stellen of dat subsidies op rechtmatige wijze verstrekt c.q. vastgesteld worden.

Update 2020

Wij hebben begrepen dat medio 2020 een medewerker is verworven die de taak van subsidiecoördinator op zich neemt. Hierdoor kan gestart worden met de opvolging van de aanbevelingen (zie ook bevinding 9).

Risico

Risico dat subsidies onrechtmatig verstrekt worden.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij adviseren u om afdelingen te verplichten de subsidies te registreren in de applicatie. Wij adviseren u na te gaan of het mogelijk is werkstappen in de applicatie af te dwingen. Op deze wijze kan een controle op het naleven van de subsidieverordening ingebouwd worden.

Bij de jaarrekeningcontrole verzoeken wij u doormiddel van een steekproef de rechtmatigheid van de verstrekte en vastgestelde subsidies vast te stellen. Wij zijn graag betrokken bij het bepalen van de steekproef.

Wij hebben begrepen dat inmiddels intern gestart is met de interne controle op de subsidieverstrekingen. Waar mogelijk zullen wij gebruik maken van deze controle.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 9	Checklist subsidies						
Jaar van constatering:	2017	Proces:	Subsidies	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

In de subsidieverordening 2020 van de organisatie is opgenomen dat in de aanvraag aangegeven moet worden voor welke activiteiten subsidie aangevraagd wordt. Wij concluderen dat de gemeente niet altijd zichtbaar vastlegt waarvoor de subsidie verstrekt wordt en of hier door de organisatie uiteindelijk aan voldaan is.

Update 2020

De organisatie heeft in september 2019 een nieuwe subsidieverordening vastgesteld en heeft daarbij tevens besloten om een applicatie aan te schaffen om de inkomende subsidies te registreren. De applicatie zit op dit moment in de testfase. Na voldoende afronding van deze fase kan gestart worden met de implementatie van de applicatie. In de applicatie is een checklist opgenomen.

Risico

Risico dat subsidies onrechtmatig verstrekt worden.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij adviseren u om afdelingen te verplichten de subsidies te registreren in de applicatie. Wij adviseren u na te gaan of het mogelijk is werkstappen in de applicatie af te dwingen. Op deze wijze kan een controle op het naleven van de subsidieverordening ingebouwd worden.

Bij de jaarrekeningcontrole verzoeken wij u doormiddel van een steekproef de rechtmatigheid van de verstrekte en vastgestelde subsidies vast te stellen. Wij zijn graag betrokken bij het bepalen van de steekproef.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 10	Wijzigingen crediteurenstamgegevens zorginstellingen						
Jaar van constatering:	2018	Proces:	Sociaal domein - WMO	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Wij hebben vastgesteld dat het binnen WMO-Ned niet mogelijk is om op controle op de wijzigingen van crediteurenstamgegevens af te dwingen in de applicatie. Betalingen WMO aan zorgleveranciers vinden plaats vanuit WMO NED.

Update 2020

Wij constateren dat dit punt opgelost is en een controle op wijzigingen crediteurenstamgegevens afgedwongen wordt. Wij signaleren echter wel dat binnen de applicatie een beheerder operationeel actief is. Deze beheerder heeft de mogelijkheid rechten en rollen tijdelijk te wijzigen waardoor we niet kunnen steunen op deze autorisaties. Gedurende 2020 is een ander beheerteam aangesteld, waardoor dit punt deels is opgelost.

Risico

Risico dat onrechtmatige betalingen plaatsvinden.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij bevelen aan om scheiding te maken tussen de applicatie beheertaken en de operationele taken zodat wijzigingen verifieerbaar zijn naar een persoon. Deze scheiding is reeds in februari ingericht, waardoor dit punt naar verwachting volgend jaar is opgevolgd.

Voor de jaarrekeningcontrole zal doormiddel van logging van de crediteurenstamgegevenswijzigingen 2020 vastgesteld moeten worden of wijzigingen juist zijn doorgevoerd.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 11	Controles bij automatische matching						
Jaar van constatering:	2019	Proces:	Sociaal domein - WMO	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Wij hebben vastgesteld dat niet alle parameters in WMO-Ned juist zijn ingesteld, waardoor declaraties ten onrechte goedgekeurd kunnen worden. Wel hebben wij vernomen dat de matching handmatig overgedaan wordt voordat deze declaratie betaald worden.

Opvolging 2020

Wij hebben vastgesteld dat de parameters aangepast zijn. Wij constateren dat een applicatiebeheerder operationeel actief is, waardoor we niet kunnen steunen op de autorisaties en niet kunnen vaststellen of wijzigingen terecht hebben plaatsgevonden.

Risico

Risico dat ten onrechte WMO declaraties betaald worden.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij bevelen aan om scheiding te maken tussen de applicatie beheertaken en de operationele taken zodat wijzigingen verifieerbaar zijn naar een persoon. Deze scheiding is reeds in februari ingericht, waardoor dit punt naar verwachting volgend jaar is opgevolgd.

Voor de jaarrekeningcontrole zullen wij alsnog handmatig een controle verrichten op de goedgekeurde declaraties.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 12	Controle bouwkosten					
Jaar van constatering:	2018	Proces:	Omgevingsvergunningen	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:
Bevinding Wij hebben tijdens de controle vastgesteld dat er bij het beschikken van de omgevingsvergunningen geen controle plaatsvindt op de nauwkeurigheid van de bouwkosten.		Risico Risico dat de bouwkosten te laag worden weergegeven en de omgevingsvergunning tegen een te lage leges wordt vastgesteld.		Aanbeveling en gevolgen jaarrekening Wij adviseren u om de juistheid van de opgave bouwkosten te controleren bij het behandelen van een aanvraag. Wij adviseren u een procedure op te stellen waarin ingegaan wordt wanneer deze controle vereist is. Bijvoorbeeld wanneer sprake is van een specifieke vergunning of een hoge leges. Wij verzoeken u te analyseren welke omgevingsvergunningen afgegeven zijn waarbij geen sprake is van standaardwerkzaamheden. Voor deze vergunningen vragen wij u na te gaan of de bouwkosten nauwkeurig bepaald zijn.		
Update 2020 Dit punt is nog niet opgevolgd.						

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 13	Bouwgrondexploitatie						
Jaar van constatering:	2019	Proces:	Bouwgrondexploitatie	Prioriteit:	Hoog	Status:	

Bevinding

Wij hebben voorgaand jaar geconstateerd dat niet alle uitgangspunten van de verwachte kosten en opbrengsten bij Rijswijk Buiten (voldoende) onderbouwd zijn. Hierdoor weken de uitgangspunt op onderdelen significant af van soortgelijke projecten in de regio en is de waardering in de jaarrekening aangepast.

Risico

Risico op een onnauwkeurige waardering van de grondexploitaties in de jaarrekening.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij adviseren u de actualisatie van Rijswijk Buiten tijdig op te pakken en af te ronden, zodat de eventuele impact hiervan op het exploitatieresultaat en de waardering in de jaarrekening tijdig bekend is.

Opvolging 2020

Wij constateren dat de afdeling het actualiseren en onderbouwen van de grondexploitatie opgepakt heeft en er afspraken zijn gemaakt voor een tijdige actualisatie in het voorjaar van 2021.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 14	Monitoring volledigheid parkeerbelastingen						
Jaar van constatering:	2019	Proces:	Parkeerbelastingen	Prioriteit:	Hoog	Status:	

Bevinding

Wij hebben tijdens de controle vastgesteld dat de organisatie bezig is met de ontwikkeling van een monitoringsheet waarin bijgehouden kan worden of de opbrengsten volledig verantwoord zijn. Wij constateerden op het moment van de controle dat er nog verschillen zijn tussen de transactiestromen en de verantwoorde opbrengsten.

Opvolging 2020

Bij de controle 2019 hebben wij vastgesteld dat een duidelijke vastlegging en aansluiting ontbrak. Tijdens de controle 2020 hebben wij vernomen dat begin dit jaar geen naheffingsaanslagen zijn geïnd.

Risico

Risico dat de parkeeropbrengsten onvolledig zijn.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij constateren dat u het proces van de parkeerbelastingopbrengsten heeft beschreven. Wij verzoeken u hierin de monitoring op de volledigheid mee te nemen en deze controle periodiek uit te voeren.

Bij de jaarrekeningcontrole verwachten wij een aansluiting tussen de financiële administratie en de specificaties en/of onderbouwing doormiddel van bevestiging van externe partijen. Wij verwachten dat u geanalyseerd heeft dat de opbrengsten volledig verantwoord zijn en verzoeken u om hierbij specifiek de volledigheid van de naheffingsaanslagen te betrekken.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 15	Volledigheid contractenadministratie						
Jaar van constatering:	2018	Proces:	Verhuur en pacht	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Tijdens de controle hebben wij geconstateerd dat er geen aansluiting gemaakt wordt tussen de contractenadministratie en de financiële administratie. Tevens ontbreekt een analyse tussen de vastgoedadministratie en de verhuuradministratie. Hierdoor is het niet mogelijk om op effectieve wijze vast te stellen of de verhuuradministratie volledig is.

Update 2019 en 2020

Tijdens de interim-controle hebben wij vastgesteld dat de organisatie bezig is met het aansluiten van de verhuuradministratie en de vastgoedregistratie. Op dit moment wordt deze controle uitgevoerd door bij het opstellen van de begroting de opbrengsten te vergelijken met kosten die de gemeente Rijswijk maakt. Uitgangspunt daarbij is dat als de gemeente kosten maakt voor een pand er ook een opbrengst tegenover moet staan.

Risico

Risico op onvolledige verantwoording van de verhuuropbrengsten.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij adviseren u om jaarlijks een vergelijking op objectniveau te maken tussen de contractenadministratie en de verhuuropbrengsten.

Tevens adviseren wij u om periodiek een analyse te maken tussen de vastgoedregistratie en de verhuuropbrengsten om na te gaan of de opbrengstenverantwoording volledig is.

Voor de jaarrekeningcontrole vragen wij u een analyse op te stellen tussen de contractenadministratie en de verantwoorde verhuuropbrengsten. Deze analyse wordt opgesteld op objectniveau. Ten behoeve van onze jaarrekening controle moet deze analyse beschikbaar in het voorjaar beschikbaar zijn.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 16	Controle memoriaalboekingen						
Jaar van constatering:	2019	Proces:	Monitoring	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Bij de controle van de memoriaalboekingen constateerden wij dat geen functiescheiding aanwezig is tussen het opstellen en goedkeuren van memoriaalboekingen.

Opvolging 2020

Deze procedure is in 2020 opgesteld en zal bij een tussentijdse afsluiting getoetst en uitgevoerd worden. Deze afsluiting zal voor het eerst einde oktober uitgevoerd worden. Ten tijde van de interim-controle hadden wij om die reden nog geen opvolging.

Risico

Door memoriaalboekingen kunnen belangrijke processen en functiescheidingen worden doorbroken, waarmee risico's op fouten en fraude toenemen.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij hebben vernomen dat onze aanbevelingen gedurende het jaar opgevolgd zijn. Aangezien deze interne beheersing gedurende het jaar nog niet volledig gewerkt heeft zullen wij bij de controle extra werkzaamheden verrichten.

Bij de jaarrekeningcontrole zullen wij middels een dagboek-grootboek analyse en deelwaarneming op de memoriaalboekingen vaststellen of er bijzondere transacties verantwoord zijn en of deze terecht verantwoord zijn.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 17	Mutaties crediteurenbankrekeningnummers						
Jaar van constatering:	2016	Proces:	Automatisering	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat er in Key2Financiën een 4-ogen principe zit op het muteren van een crediteuren bankrekeningnummer. Met uitzondering van de applicatiebeheerders, bestaat er functiescheiding tussen de functionarissen die de wijziging 1) doorvoeren, 2) goedkeuren en 3) betrokken zijn in het betalingsproces. De applicatie-beheerders zijn systeemtechnisch in staat om een crediteurenbankrekeningnummer zelfstandig te muteren én te autoriseren.

Update 2020

In het systeem wordt een tweede autorisatie afgedwongen, echter concluderen wij dat het wachtwoord beleid nog onvoldoende is om hier volledig op te kunnen steunen.

Risico

Het risico op een onrechtmatige betaling als gevolg van het ongeautoriseerd wijzigingen van een crediteuren bankrekeningnummer.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij adviseren u om het wachtwoordbeleid van Key2finance te verscherpen.

Aangezien er geen effectief wachtwoordbeleid is kan er niet gesteund worden op het 4-ogen principe. Wij zullen gegevensgericht vaststellen of wijzigingen in crediteurenstamgegevens terecht zijn doorgevoerd.

We hebben vernomen dat de applicatiebeheerder het wachtwoordbeleid inmiddels heeft aangescherpt, waarmee deze aanbeveling tijdens onze controle al deels is opgevolgd.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 18	Geen actief gebruikersbeheer						
Jaar van constatering:	2017	Proces:	Automatisering	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat enkele medewerkers die niet meer in dienst zijn nog over een actief account in Key2financiën of PIMS@All beschikken. Derhalve zijn wij van oordeel dat onvoldoende een formele procedure wordt nageleefd om medewerkers die uit dienst zijn tijdig te verwijderen uit de applicaties.

Wij hebben vastgesteld dat er een procedure is om periodiek de gebruikers in de applicaties GISVG Inningen, Key2financiën, PIMS@All of Wmo-Ned op te schonen en waar nodig inactief te maken. Vanwege een gebrek aan vastlegging hebben wij het bestaan van dit proces niet kunnen vaststellen.

Update 2020

Wij hebben vernomen dat incidenteel wordt gecontroleerd of autorisaties nog in lijn zijn met de functie. Hiervan vindt geen vastlegging plaats, waardoor we het bestaan ook dit jaar niet hebben kunnen vaststellen.

Risico

Het risico bestaat op ongeoorloofd gebruik van gebruikers-en beheeraccounts in de applicatie met als gevolg onnauwkeurige en onrechtmatige verantwoording van uitgaven in de jaarrekening of risico's met betrekking tot de bescherming gegevens (data privacy).

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij adviseren u strenger toe te zien op het blokkeren van accounts van gebruikers die uit dienst zijn. Wij constateren dat er een procedure is ingericht voor de monitoring van actieve accounts, maar uitvoering vindt slechts incidenteel plaats.

Tot slot adviseren wij om de periodieke opschoning van gebruikers in de applicaties zichtbaar vast te leggen. Het vergelijken van de autorisaties per gebruiker met de geaccordeerde autorisatiematrix dient hier een onderdeel van te zijn.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 19	Beschikkingen WMO 4-ogen controle						
Jaar van constatering:	2019	Proces:	Sociaal domein - WMO	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat in WMO-Ned geen 4-ogen principe ingeregeld is voor het afgeven van de beschikkingen.

Risico

Risico dat onrechtmatig een beschikking is afgegeven.

Aanbeveling en gevolgen jaarrekening

Wij adviseren een 4-ogen controle in te richten in WMO-Ned.

Deze constatering leid ertoe dat wij niet volledig systeemgericht kunnen steunen op de interne beheersing bij het afgeven van de beschikkingen. Hierdoor zullen gegevensgericht extra beschikkingen gecontroleerd worden.

Opvolging 2020

Wij hebben vastgesteld dat de werkprocessen aangepast zijn, om efficiënter te kunnen werken. Bovenstaande aandachtspunt is hier niet in meegenomen.

Contactgegevens

drs. R. (Rik) Opendorp RA

Partner Audit

r.opendorp@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Bijster 39

4817 HZ BREDA

Postbus 3814

4800 DV BREDA

T: 076 – 525 00 00